

Martinkova monografie o Jasiczkovi

MARTINEK, L.: *Henryk Jasiczek*. Opava: Literature & sciences, 2016. 270 s.

Poválečná vlna polských básníků z českého Těšínska prošla za války protinacistickým odbojem a často také koncentračními tábory. Tento úděl je nasměroval na levice, což se týkalo i nejnadanějšího z nich, jímž byl Henryk Jasiczek (1919–1976). Trudná dětská a jinošská léta (vyrůstal bez otce a bez matky) v něm probudila hluboké sociální citění a po válce jej v počáteční tvorbě přivedla do řad socialistických realistů, z jejichž doktríny jako vidoucí a talentovaný brzy vystřízlivěl. Pod vlivem polské básnické moderny si později našel vlastní cestu, která směřovala k existenciálnímu pojetí světa. Bezezbytku přijal společenské podněty roku 1968, čímž byl až do své smrti uvržen mezi zakázané.

Jeho lidský a básnický osud se stal námětem rozsáhlé monografie Libora Martinka, který o něm vydal publikaci s prostým názvem Henryk Jasiczek. Martinek touto prací navázal na některé své publikace o polské literatuře z českého Slezska (*Polská poezie českého Těšínska po roce 1920, Polská literatura českého Těšínska po roce 1945*) a na své předchozí monografie o spisovatelích slezské, popřípadě moravskoslezské oblasti. První z nich pojednávala o Władysławu Sikorovi, druhá o Ódrovi Łysohorském, českém poetovi lašské ražby. Martinek, obdobně jako ve výše zmíněných publikacích, je podrobný, detailní. Zná do detailu nejen předmět svého zájmu, ale všechnu sekundární literaturu k němu se vztahující. Dovede s ní pracovat a náležitě ji rozvíjet. V jasiczkovské monografii se to týká zejména kapitoly o básnickové poetice, v níž projevuje důvěrnou znalost Jasiczkových předchůdců, o nichž předpokládá, že jej určitým způsobem ovlivňovali (Leopold Staff, Tadeusz Różewicz, Miron Białoszewski ad.). Paralely a příbuznosti jsou výstižné a dokládají básníkův postupný umělecký růst a průběžné odpoutávání se a hledání vlastní cesty.

Jinou významnou partií Martinkovy knihy je kapitola o vztahu literatury a hudby v Jasiczkově díle. Autor upozornil na nejednu zajímavou souvztažnost, která se v této sféře objevuje v básnickové tvorbě. Martinek přitom vychází z názorů Andrzeje Hejmeje, jenž mimo jiné zdůrazňuje také projevy z oblasti hláskové instrumentace a prozodie. Do této oblasti nepochybně patří rovněž hudebnost rýmů. Za jiné příklady alespoň tento z básně Podzimní vítr (*Jesienny wiatr, ze sbírky Chwała života – Pochwała życia*). Jasiczek v ní uplatnil skvělou rýmovou dvojici *smutną – utnął: Nie dograł wiatr / piosenkę smutną, / przerwał i... utnął*. V uvedeném rýmu dochází sice ke gramatické poruše, ale kvázideformace tohoto druhu jsou v poezii běžné (v českém básnictví přinejmenším od dob lumírovců). Jasiczek má smysl pro rýmovou melodiku, a aby ji naplnil, je ochoten se uchýlit i k bohemismu. Správný gramatický tvar by totiž měl znít *uciął*, ale Jasiczek jako básník hudebně citící je okouzlen bohatou shodou čtyř

koncových hlásek. Bohemismus ve zmíněné básni nemusí nijak překvapovat, neboť Jasiczek za svých studií v zahradnickém učilišti v Chrudimi začal psát česky. Martinek v příloze jednu z těchto básní uvádí. K samotné rýmové dvojici z Podzimního větru přistupuje však autor monografie zcela opačně, dává přednost lingvistické čistotě.¹

Po roce 1968 se dostal Henryk Jasiczek do izolace, v tomto směru jsou pozoruhodné ty kapitoly Martinkovy monografie, v nichž uvádí kontakty s těmi, kteří básníka podporovali. Šlo shodou okolností o ženy, o dvě básnířky – o polskou poetku Annu Kamińską a o lidovou spisovatelku z české strany Ewu Milerskou. První z nich také dedikoval jednu ze svých posledních básní, již a řadu dalších z období Jasiczkovy zakázanosti Martinek na konci své publikace otiskuje. V kapitolách o Anně Kamińské a Ewě Milerské Martinek hojně cituje Jasiczkovy listy adresované těmto básnířkám. A právě z jeho dopisů lze sekundárně vyčíst, co pro něho při společenské izolaci a těžké práci jejich porozumění a sympatie znamenaly. Z tohoto zorného úhlu je Martinkova práce rovněž knihou o solidaritě básníků.

František Všetíčka

Kronika Slovanů a dejiny Slovanov

HELMOLD Z BOSAU: *Kronika Slovanů (Chronica Slavorum)*. Překlad Jan Zdichynec. Editor Magdalena Moravová. Praha: Argo, 2012. 298 s. Memoria medii aevi; sv. 17. ISBN 978-80-257-0786-9.

Společenský zájem o národní a evropskou minulost narůstá úmerne aj prirodzene v závislosti od toho a v súvislosti s tým, ako sa zvyrazňuje globalizačný proces s jeho podnetmi a rezervami voči spoločenskej a výskumnej realite: „Expanze Slovanů, která proběhla na začátku středověku, v poměrně krátké době změnila rozsáhlou část Evropy. Mezi učenými současníky vzbudila jen naprosto okrajový zájem, od počátku novodobé vědy se ale stala intenzivně studovaným a živě diskutovaným tématem“¹.

Napokon poznať (národnú) minulosť patrí do osobnostnej výbavy (moderného, vzdelaného) súčasníka, navyše sa navrstvuje už spomínaným procesom utvárania etnického spoločenstva s empatiou iniciovanou poznaním spoločenských vied voči minulosti a azda naliehavšie poznatkami a výskumom historických vied. Prítomnosť Slovanov na začiatku stredoveku na európskom kontinente si latentne žiada odpoveď,

1 Viz MARTINEK, L.: *Henryk Jasiczek*. Opava: Literature & sciences, 2016, s. 39.

1' KLÁPŠTĚ, J.: *Historie bez přímých dědiců*. In: HELMOLD Z BOSAU: *Kronika Slovanů*. Praha: Argo 2014, s. 5.